

Εμπλουτισμός Συστάδας

Γυναίκα: Όνειρα και Ρόλοι

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Γρηγόριος Ξενόπουλος, Στέλλα Βιολάντη

ΜΑΡΙΑ: Μεθαύριο, Στέλλα μου, ξημερώνει της Παναγίας. Διπλογιόρτι στο σπίτι μας. Τόνομα του πατέρα σου, τόνομα της μητέρας σου... Δεν κάνει, παιδί μου, να γιορτάζουμε μεις, και συ να... (διακόπτεται). Πώς θα καθήσουμε εκείνη την ημέρα στο τραπέζι, και να λείπεις εσύ, και να συλλογιζόμαστε πως είσαι κλεισμένη και πάνου; ...

ΣΤΕΛΛΑ (διακόπτει με πιο αδύνατη φωνή): Δεν εκλείστηκα μοναχή μου... εσείς με φυλακίσατε!

ΜΑΡΙΑ: Ναι, ο πατέρας σου... Μα για σκέψου, για συλλογίσου αν δεν είχε δίκιο! Ήταν τρόπος εκείνος στον πατέρα σου; ήταν τρόπος κοριτσιού από σπίτι, με ανατροφή, με υπόληψη; ... Όχι, να σε χαρώ, Στέλλα μου, δεν εφέρθηκες καλά ... Δε βλέπεις εμείς όλοι πώς τονε τρέμουμε τον πατέρα σου; Πώς στοχάστηκες εσύ, πως μπορούσες να σηκώσεις τέτοιο κεφάλι και να βάλεις τόσο πείσμα, χωρίς να γίνει μεγάλο κακό; ... Έλα τώρα, να σε χαρώ. Και ο πατέρας σου ο ίδιος είναι πολύ λυπημένος γι' αυτά, κ' ένα λόγο σου περιμένει για να συχωρέσει με την καρδιά του. Πες τονε, Στέλλα, μέρα που ξημερώνει μεθαύριο! Και ούτε τον Μένουλα επιμένει πια να σου δώσει με το στανιό, – να, μα το Θεό, μου το είπε ο ίδιος, – κι' ούτε να πέσεις στα πόδια του θέλει, ούτ' εκείνού να του πεις λέξη... Το Χρηστάκη μοναχά να βγάλεις από το νου σου, να ησυχάσεις, και... τώρα τώρα που θα γυρίσει από το Καζίνο ο πατέρας σου και θα τον ιδείς να μπει μέσα, να σηκωθείς και να πας να του φιλήσεις το χέρι, σα να μην εστάθηκε τίποτα. Κ' εκείνος τότες θα σε φιλήσει, και θα γίνουν όλα μέλι γάλα.

ΣΤΕΛΛΑ (σηκώνει διαμιάς το κεφάλι και κοιτάζει κατάματα την μητέρα της): Όχι!

ΜΑΡΙΑ: Όχι; Άκουσα καλά; ό χ ι είπες;

ΣΤΕΛΛΑ (χαμηλώνει πάλι το κεφάλι, σιγότερα): Όχι, είπα.

ΜΑΡΙΑ (με θλίψη, αλλά και με κάποιο θυμό): Μα παιδί μου! συλλογίζεσαι τι λες; συλλογίζεσαι τι κάνεις; Να πέφτει, να μαλακώνει ο ίδιος ο πατέρας σου, να καταδέχεται πρώτος αυτός να κάνει ένα θήμα, και συ ακόμα να μη θέλεις να κάμεις άλλο ένα; Γιατί τι σου γυρεύει τώρα; Μόνο και μοναχά να βγάλεις από το νου σου το Χρηστάκη, – αν τον έχεις ακόμα, – και να μην επιμένεις να πάρεις έναν άνθρωπο... που δε σου πρέπει!

ΣΤΕΛΛΑ (δυνατά, με ορμή): Όχι! (μαζί με τη φωνή, σηκώνεται και αυτή ορθή, αγέρωχη, ξεδιπλώνει τον μανδύα της και προτείνει το στήθος). Χίλιες φορές όχι! Ό,τι έκαμα, μπορεί ναταν κακό, μα τώρα το έκαμα. Του έγγραφα «είμαι δική σου» και θα είμαι για πάντα. Ναι, να πέσω στα πόδια του πατέρα μου, και να του φιλήσω τα χέρια, και να του γυρέψω συγχώρεση γι' αυτό που έκαμα, έτσι χωρίς να το θέλω, χωρίς να το συλλογιστώ, σε μια στιγμή τρέλας κι' αδυναμίας. Μα να με συχωρέσει κ' εκείνος και να μου δώσει το Χρηστάκη. (εδώ η Μαρία σηκώνεται με θυμό και θέλει να την διακόψει, αλλά η Στέλλα, ακράτητη, εξακολουθεί). Α, μη σου κακοφαινεται και σώπα. Καλός, κακός, αυτός είναι τώρα για μένα. Ακούστηκα μαζί του, κι' αυτό μου φτάνει. Έπειτα, τι σας μέλει εσάς; Πως είναι φτωχός; Πφ! βλέπω τι ευτυχίες που έχετε οι πλούσιοι στα σπίτι σας! ... Εγώ θα είμαι ευτυχισμένη, εμένα μαρέσει. Μα και δυστυχισμένη αν θα είμαι, αλλιώςτικα δε γίνεται! άλλον εγώ δεν θα πάρω!

ΜΑΡΙΑ (με θυμό): Μα ορίζεις εσύ τον εαυτό σου;

ΣΤΕΛΛΑ: Τον ορίζω!

ΜΑΡΙΑ: Όχι! ο πατέρας σου σε ορίζει! ο πατέρας σου ορίζει και μένα, και το Νταντή, και τη Νίονια, και όλους!

ΣΤΕΛΛΑ: Δεν ξέρω για σας, μα εμένα δε με ορίζει. Εγώ, εγώ ορίζω τον εαυτό μου! Να, κοίταξε! (κλει ένα δάκτυλο και το δαγκάνει στον κόμπο με λύσσα, μέχρι πόνου, που διακρίνεται στην φωνή της). Κοίταξε! τον ορίζω! ... τον ορίζω!

ΜΑΡΙΑ (οπισθοχωρεί με τρόμο): Τι θέλεις να πεις μ' αυτό;

ΣΤΕΛΛΑ (ηρεμότερα και τραγικότερα): Να, πως τον εαυτό μου τον κάνω ό,τι θέλω. Μπορώ να κόψω τώρα το χέρι μου και να το πετάξω από το παράθυρο; Ε, ορίζω τον εαυτό μου! Ο πατέρας μου τίποτα δε μπορεί να κάμει. Πως θα με βαρέσει; πως θα με κλείσει; πως θα με σκοτώσει; Τι με τούτο; Πάλι εγώ κάνω ό,τι θέλω τον εαυτό μου, και σα δε θέλω εγώ, άλλον άνθρωπο δεν παίρνω.

ΜΑΡΙΑ (με φρίκη): Κακομοίρα μου!

ΣΤΕΛΛΑ (εξακολουθεί ολοένα με μεγαλύτερη ορμή): Όχι! όχι! ποτέ δε θα με δώσει σε όποιον θέλει εκείνος! Σας το λέω και ναν το ξέρετε γιατί δε θα το ξαναπώ: Ή το Χρηστάκη ή κανένα! Ο πατέρας μου λέει πως είναι ο Παναγής Βιολάντης; Ε! κ' εγώ είμαι η Στέλλα του Βιολάντη! (κτυπά το στήθος της με δύναμη. Τα μάτια της τοξεύουν αστραπή. Όρθη ακόμα, στηρίζεται στον καναπέ. Μικρή παύση).

ΜΑΡΙΑ (χαμηλώνει το κεφάλι σα νικημένη, με θλίψη): Εκατάλαβα... Είσαι η Στέλλα του Βιολάντη, η κόρη του πατέρα σου! ... Πείσμα στο πείσμα... Μα δε συλλογίζεσαι, δυστυχισμένη, πώς μπορεί να τελειώσει ο πόλεμος που στήσατε οι δυο σας; Ο άνδρας είναι ο δυνατότερος!

ΣΤΕΛΛΑ: Δεν τον φοβάμαι! Και τι περισσότερο μπορεί να μου κάμει απ' ό,τι μου κάνει; Ε, δε με μέλει, σου είπα! Εγώ δε γυρεύω να ζήσω, παρά να ζήσω ευτυχισμένη. Αν δε μπορώ, καλύτερα να με σκοτώσει, καλύτερα να πεθάνω στη φυλακή μου. (ηρεμότερα, προλαμβάνει την απάντηση της Μαρίας). Στάσου να σου πω: αν δεν έγραφα εκείνο το γράμμα, δε θα μ' έγνοιαζε. Μα τώρα που το

έγραφα, κι' ακούστηκε, κ' έπεσα στα στόματα του κόσμου, θα κάμω ό,τι μπορώ για τη φιλοτιμία και την υπόληψή μου. Θα μου τη σώσει ο γάμος; θα μου τη σώσει ο θάνατος; Μου είναι αδιάφορο! Είδες αν άνοιξα ποτέ το στόμα μου να παραπονεθώ...

ΜΑΡΙΑ (διακόπτει μ' ανυπομονησία): Καλέ, τίνος τα λες αυτά τα παραμύθια! Και τι παναπεί πως έγραψες ένα γράμμα, που το κάτω κάτω το πήραμε πίσω; ... Εγώ να σου πω τι είναι; Είναι... που αγαπάς το Χρηστάκη!

ΣΤΕΛΛΑ (τραντάζεται από ένα παλμό και προσπαθεί να συμμαζέψει τον μανδύα της): Όχι, δεν είν' αυτό... δεν είν' αυτό... (διαμιάς της έρχονται κλάματα. Κάθεται, σκεπάζει το κεφάλι με τα χέρια και κλαίει με λυγμούς).

ΜΑΡΙΑ: Μα τ' είναι λοιπόν η τρέλα που σ' έπιασε; ... Γιατί κλαις;

Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος (Κωνσταντινούπολη, 1867 - Αθήνα, 1951), Ζακυνθινός μυθιστοριογράφος, δημοσιογράφος και συγγραφέας θεατρικών έργων, έγραψε πάνω από ογδόντα μυθιστορήματα και πλήθος διηγημάτων. Θεωρείται ο εισηγητής του «αστικού μυθιστορήματος», δηλαδή του μυθιστορήματος που διαδραματίζεται σε αστικό περιβάλλον. Οι ιστορίες του λαμβάνουν χώρα στην Αθήνα και τη Ζάκυνθο και βασικό θέμα είναι ο έρωτας ανάμεσα σε άτομα διαφορετικών τάξεων. Η πιο φιλόδοξη συγγραφική του απόπειρα ήταν η κοινωνική τριλογία *Πλούσιοι και φτωχοί* (1919), *Τίμιοι και άτιμοι* (1921), *Τυχεροί και άτυχοι* (1924). Επίσης, έγραψε 46 θεατρικά έργα, με σπουδαιότερα *Το μυστικό της Κοιτέσσας Βαλέραινας* και τη *Στέλλα Βιολάντη*. Υπήρξε αρχισυντάκτης του πρωτοπόρου παιδικού περιοδικού *Η διάπλασις των Παιδων* και διευθυντής του λογοτεχνικού περιοδικού *Νέα Εστία* που εκδίδεται από το 1927 έως σήμερα. Το 1932 έγινε μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

Πηγή: Φωτόδεντρο

ΣΤΕΛΛΑ *(κλαίει)*: Όχι, δεν τον αγαπώ... Εγώ πια αγάπη στην καρδιά μου; ... Δεν αγαπώ κανένα, κανένα!

ΜΑΡΙΑ: Μα δε γίνεται!. Τόσο πάλι πείσμα; Εσύ ποτέ δεν ήσουν πεισματάρα... Κάτι δυνατό πρέπει να σε σπρώχνει τώρα...

ΣΤΕΛΛΑ: Θέλεις δυνατότερο από τον τρόπο του πατέρα μου;

ΜΑΡΙΑ: Μα το πείσμα σου βλέπει ο πατέρας σου, και σου φέρνεται έτσι.

ΣΤΕΛΛΑ *(σιγά σιγά παύει να κλαίει)*: Ναι, πείσμα! ... Το λέτε πείσμα αυτό, αστόχαστο! Σα να μου λέγατε να φορέσω καπέλο με λουλούδια κι' όχι με φτερά, ή να φάω σούπα με ρύζι κι' όχι με φάρο... Πείσμα! Σα να μην επρόκειτο για την ευτυχία ή τη δυστυχία όλης μου της ζωής... *(έξαφνα χωρίς να κλαίει πια, σηκώνεται με νέαν ορμή)*. Ε λοιπόν ναι! Τον αγαπώ! ... Αν δεν τον αγαπούσα, δε θα του έδινα ακρόαση. Αν δεν τον αγαπούσα, δε θα μ' έγνοιαζε για το γράμμα, γιατί ούτε η πρώτη είμαι ούτε η ύστερη. Αν δεν τον αγαπούσα, δε θα επίμενα ολωσδιόλου, και θα έπαιρνα όποιον ήθελε ο πατέρας μου, σου ορκίζομαι! Μα τον αγαπώ, και θα κάμω ταδύνατα δυνατά να τον πάρω.

ΜΑΡΙΑ *(κάθεται μ' απελπισία)*: Βγάλ' το αυτό από το νου σου, γιατί ο πατέρας σου δεν τακούει.

ΣΤΕΛΛΑ: Ποιος το ξέρει! ... Με την επιμονή! ... Μπορεί στο τέλος να με λυπηθεί και να ιδεί το σωστό. *(κάθεται)* Έχουμε τόσα παραδείγματα!

ΜΑΡΙΑ: Α, τέτοιες ελπίδες έχεις; ... Ω, κακομοίρα! κακομοίρα! νάξερεις τον πατέρα σου και νάλεγες! ...

ΣΤΕΛΛΑ *(με βαθύτατη μελαγχολία)*: Μπορεί... μα εμένα δε με χωράει πια ετούτο το σπίτι. *(ως να μιλούσε μοναχή της)* Δε με χωράει! Σε κάθε βρισιά, σε κάθε κτύπημα που μου δίνουν, ακούω μέσα μου σα μια φωνή να μου λέει: «Φεύγα! ... Φεύγα! ...»

ΜΑΡΙΑ *(σηκώνεται έξω φρενών και πλησιάζει την Στέλλα φωνάζοντας)*: Τι είπες;! Να φύγεις;! ... Ω, συμφορά μου και μαυρίλα μου! Να φύγεις;!

ΣΤΕΛΛΑ *(με περιφρόνηση)*: Δεν είπα εγώ τέτοιο πράμα! Σεις μου το λέτε με τον τρόπο σας.

ΜΑΡΙΑ *(με πνιγμένη φωνή από το θυμό, κοιτάζει γύρω της τι ναρπάξει για να κτυπήσει την Στέλλα)*: Όχι! το είπες! ... Είπες πως θα φύγεις! ... Και για κοίταξε καλά, γιατί εγώ δεν...

ΣΤΕΛΛΑ *(σηκώνεται και πάλι, άγρια, με το απεγνωσμένο θάρρος ανθρώπου που αυτοκτονεί)*: Όχι, δεν το είπα! Μου βάζεις στο στόμα λόγο που δεν είπα. Το συλλογίσθηκα, πέρασε κι' αυτό από το νου μου, αλλ' αποφασισμένο, όχι, δεν το είχα. Και δε θα τόκανα ποτέ, όσο σκληρά κι' αν με τυραννούσατε, γιατί έχω κ' εγώ την περηφάνεια μου, και θα προτιμούσα κάθε τι, παρά νακουστεί πως η Στέλλα του Βιολάντη εξεπόρτισε... *(δυνατά, σπαρακτικά)*. Μ' αφού είναι έτσι, αφού θέλετε σώνει και καλά πως το είπα, – ναι, το είπα! Το είπα και θα το κάμω!! ... *(πιάνεται για να μην πέσει. Ανοίγει τα μάτια, για να μη της κλείσουν από την εξάντληση. Ασθμαίνει. Φέρει το χέρι στην καρδιά. Μόλις και μετά βίας κρατιέται)*.

ΜΑΡΙΑ *(έκθαμβη μπροστά στην εξέγερση της Στέλλας, πέφτει σε μια καρέκλα σαν παραυλυμένη· αλλ' αμέσως σηκώνεται και κεραυνοβολεί την Στέλλα με το βλέμμα)*: Καλά! να μου το θυμηθείς αυτό, τώρα που θα γυρίσει ο πατέρας σου! *(φεύγει με ορμή από τη δευτέρα δεξιά θύρα)*.

ΣΤΕΛΛΑ *(μόνη, σε αγωνία)*: Α, η καρδιά μου! ... *(ως να επερίμενε να φύγει η Μαρία, αμέσως παραδίδεται στην εξάντλησή της και πέφτει σαν πτώμα στον καναπέ)*.

δραστηριότητες

1. Ο Ξενόπουλος γράφει το έργο αυτό την εποχή που γεννιέται το γυναικείο κίνημα και η κοινωνία αστικοποιείται. Ποιες είναι οι κοινωνικές και οικογενειακές πιέσεις που ασκούνται πάνω στη Στέλλα και πώς αυτή αντιδρά; Στήριξε την απάντησή σου με παραδείγματα από το κείμενο.
2. Γράψτε κατά ζεύγη τον διάλογο που ακολουθεί ανάμεσα στην ηρωίδα, Στέλλα Βιολάντη, και τον πατέρα της, Παναγή Βιολάντη, προσέχοντας να αποδώσετε τη διάσταση απόψεων που υπάρχει ανάμεσα στα δύο πρόσωπα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Κωστής Παλαμάς, [Γυναίκα]

Γυναίκα, αν δες αντρίκεια να δουλέψεις
για τον ξεσκλαβωμό σου, δε σε φτάνει
να κάψεις, να σκορπίσεις, να ξοδέψεις

το χρυσάφι, τη σμύρνα, το λιβάνι
στο νέο βωμό. Μέσα σου πρώτα κάψε
το τριπλό ξόανο που τους δούλους κάνει,

5

Συνήθεια, Κέρδος, Πρόληψη. Και σκάψε,
και του παλιού καιρού τα παραμύδια,
κι ας είν' όμορφα, μια για πάντα θάψε.

Α! τα μεστά καμαρωτά σου στήθια
βραχνάς τα πνίγει, πνίχ' τον, πολεμίστρα
για την Αγάπη και για την Αλήθεια.

10

Πάντα μαζί σου κι η Ομορφιά η μεδύστρα.

Ο **Κωστής Παλαμάς** (Πάτρα, 1859-Αθήνα, 1943) ήταν ποιητής, πεζογράφος, θεατρικός συγγραφέας, ιστορικός και κριτικός της λογοτεχνίας. Θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές, με σημαντική συνεισφορά στην εξέλιξη και ανανέωση της νεοελληνικής ποίησης. Αποτέλεσε κεντρική μορφή της λογοτεχνικής γενιάς του 1880, πρωτοπόρος, μαζί με τον Νίκο Καμπά και τον Γεώργιο Δροσίνη, της αποκαλούμενης Νέας Αθηνάϊκής σχολής. Ο Παλαμάς ήταν ένας από τους πολυγραφότερους Έλληνες λογοτέχνες και πνευματικούς ανθρώπους. Δημοσίευσε συνολικά σαράντα ποιητικές συλλογές, καθώς και θεατρικά έργα, κριτικά και ιστορικά δοκίμια, συγκριτικές μελέτες και βιβλιοκριτικές. Την επιμέλεια της επανέκδοσης των έργων του μετά το θάνατό του ανέλαβε ο γιος του Λεάνδρος Παλαμάς, επίσης ποιητής και κριτικός της λογοτεχνίας. Η εποχή της εμφάνισης του Κωστή Παλαμά, αλλά και των άλλων ποιητών της Νέας Αθηνάϊκής Σχολής, συνέπεσε με την έξαρση του προβληματισμού για το γλωσσικό ζήτημα. Η υποστήριξη του Παλαμά προς όλες τις προσπάθειες καθιέρωσης της δημοτικής ήταν συνεχής και έμπρακτη. Συνεργαζόταν με το περιοδικό-όργανο του δημοτικισμού *Ο Νουμάς* από το πρώτο κιόλας τεύχος και έγραψε στη δημοτική όχι μόνο τα ποιήματα αλλά και τα (λίγα) διηγήματά του. Βρέθηκε πολλές φορές στο επίκεντρο επιθέσεων, ειδικά κατά τα «Ευαγγελικά» (1901) και τα «Ορεσειακά» (1903). Παρά ταύτα ο ίδιος δε δίστασε να δηλώσει δημοσίως ότι ο δημοτικισμός ήταν η αρετή του (1908).

Πηγή: Φωτόδεντρο

δραστηριότητες

- α)** Ποιες είναι οι προτροπές του ποιητικού υποκειμένου στη γυναίκα;

β) Σε ποιο ρηματικό πρόσωπο της απευθύνεται και γιατί, κατά τη γνώμη σου, το επέλεξε ο ποιητής;
- Επίλεξε ένα από τα παρακάτω ζεύγη λέξεων:

γυναίκα - ξεσκλαβωμός,
γυναίκα - πρόληψη,
γυναίκα - αγάπη

και, στη συνέχεια, γράψε το δικό σου ποίημα (8-10 στίχοι) σε ελεύθερο στίχο με τίτλο «Γυναίκα». Μπορείς, αν θέλεις, να εμπνευστείς από το ύφος του Παλαμά, χρησιμοποιώντας το ίδιο ρηματικό πρόσωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Τόλης Νικηφόρου, γυναίκα

Το ποίημα του Τόλη Νικηφόρου προέρχεται από την ποιητική συλλογή *Το μαγικό χαλί* (1980).

Ο **Τόλης Νικηφόρου** γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1938. Οι γονείς του ήταν πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και την Ανατολική Ρωμυλία. Σπούδασε διοίκηση επιχειρήσεων και εργάστηκε ως τραπεζικός υπάλληλος, μεταφραστής-διερμηνέας και αναλυτής συστημάτων στη Θεσσαλονίκη, στην Αθήνα και στο Λονδίνο. Μετά το τέλος της δικτατορίας, επέστρεψε οριστικά στη Θεσσαλονίκη ασκώντας το επάγγελμα του μελετητή-συμβούλου οργάνωσης επιχειρήσεων έως το 1999. Τακτικός συνεργάτης του περιοδικού *Νέα Πορεία* από τα μέσα της δεκαετίας του '70, διετέλεσε επίσης αντιπρόεδρος της Λέσχης Γραμμάτων και Τεχνών Βορείου Ελλάδος και της Πανελληνίας Πολιτιστικής Κίνησης ενώ υπήρξε και μέλος του Δ.Σ. της Εταιρείας Λογοτεχνών Θεσσαλονίκης και της Καλλιτεχνικής Επιτροπής του Κ.Θ.Β.Ε. Εμφανίστηκε στα γράμματα το 1966 με το μεγάλο ποίημα «Οι άταφοι». Από τις εκδόσεις της *Νέας Πορείας* έχουν κυκλοφορήσει μεταξύ άλλων οι ποιητικές του συλλογές *Το διπλό άλφα της αγάπης* (1994, επανέκδ. Παρατηρητής, 2002), *Χώμα στον ουρανό* (1998), *Γαλάζιο βαθύ σαν αντίο* (1999), *Ένα λιβάδι μέσα στην ομίχλη που ονειρεύεται* (2002), *Ο πλοηγός του απείρου* (συγκεντρωτική έκδοση, ποιήματα 1966-2002, 2004), τα διηγήματα *Εγνατία οδός* (1973), *Τα μάτια του πάνθηρα* (1996), *Νόστος* (2000) και το μυθιστόρημα *Η γοητεία των δευτερολέπτων* (2001). Από τις εκδόσεις του περιοδικού *Μανδραγόρας* έχει εκδοθεί η ποιητική του συλλογή *Μυστικά και θαύματα: ο ανεξερεύνητος λόγος της ουτοπίας* (2007) και από τις εκδόσεις Νεφέλη τα μυθιστορήματα όπως *Το κίτρινο περπάτημα στα χόρτα* (2005), *Έρημο νησί στην άκρη του κόσμου* (2009), καθώς και η συλλογή διηγημάτων *Ο δρόμος για την Ουρανούπολη* (2008), η οποία τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Διηγήματος 2009, από κοινού με το *Οριζόντιο ύψος* του Αργύρη Χιόνη. Έχει επίσης συγγράψει παραμύθια για μεγάλους. Ποιήματά του έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες και έχουν περιληφθεί σε ελληνικές και ξένες ανθολογίες.

Πηγή: βιβλιονέτ

κάθε μικρή σου υποταγή
μειώνει τη δική μου ελευθερία
εμένα ταπεινώνει
κάθε χαμένο σου δικαίωμα
πληγώνει τη δική μου αξιοπρέπεια
κάθε παραπανίσιο σου φορτίο
έχει σε μένα ρίζες προγονικές
κάθε σε βάρος σου αδικία
είναι μια στυγερή κλοπή
απ' το παγκάρι της δικής μου εκκλησίας
κι όταν εσύ λιποψυχείς
εγώ είμαι ο αληθινός προδότης

στέκεσαι δίπλα μου
στο σπίτι στη δουλειά ή στο οδόφραγμα
και με τα ίδια μάτια
ελεύθερα ατενίζουμε τον ήλιο
περήφανοι
ασυμβίβαστοι
ωραίοι μέσα στα τόσα ελαττώματά μας
εμείς που η φύση έταξε σε σάρκα μία

δραστηριότητες

- α)** Να εντοπίσεις στο ποίημα τη σχέση αλληλεξάρτησης ανάμεσα στον άντρα και στη γυναίκα.

β) Ποια είναι η στάση του ποιητή απέναντι στη γυναίκα;

γ) Τι, κατά τη γνώμη σου, θέλει να εκφράσει ο ποιητής με τους συνεχείς διασκελισμούς στο πρώτο μέρος του ποιήματος;
- α)** Γράψε ένα ποίημα (μέχρι 10 στίχοι), συνεχίζοντας από τους στίχους «στέκεσαι δίπλα μου/στο σπίτι στη δουλειά ή στο οδόφραγμα».

β) Διασκεύασε το ποίημα σε μορφή πεζού κειμένου, μετατρέποντάς το σε μικρό αφήγημα ή εσωτερικό μονόλογο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

Κική Δημουλά, Σημείο αναγνωρίσεως

Άγαλμα γυναίκας με δεμένα τα χέρια

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε προσφωνώ γυναίκα κατευθείαν.

Στολίζεις κάποιον πάρκο.
Από μακριά εξαπατάς.
Θαρρεί κανείς πως έχεις ελαφρά ανακαδίσει
να θυμηθείς ένα ωραίο όνειρο που είδες,
πως παίρνεις φόρα να το ζήσεις.
Από κοντά ξεκαθαρίζει τ' όνειρο:
δεμένα είναι πισθάγκωνα τα χέρια σου
μ' ένα σχοινί μαρμάρινο
κι η στάση σου είναι η θέλησή σου
κάτι να σε βοηθήσει να ξεφύγεις
την αγωνία του αιχμάλωτου.
Έτσι σε παραγγείλανε στο γλύπτη:
αιχμάλωτη.
Δεν μπορείς
ούτε μια βροχή να ζυγίσεις στο χέρι σου,
ούτε μια ελαφριά μαργαρίτα.
Δεμένα είναι τα χέρια σου.

Και δεν είν' το μάρμαρο μόνο ο Άργος.
Αν κάτι πήγαινε ν' αλλάξει
στην πορεία των μαρμάρων,
αν άρχιζαν τ' αγάλματα αγώνες
για ελευθερίες και ισότητες,
όπως οι δούλοι,
οι νεκροί
και το αίσθημά μας,
εσύ θα πορευόσουνα
μες στην κοσμογονία των μαρμάρων
με δεμένα πάλι τα χέρια, αιχμάλωτη.

Όλοι σε λένε κατευθείαν άγαλμα,
εγώ σε λέω γυναίκα αμέσως.
Όχι γιατί γυναίκα σε παράδωσε
στο μάρμαρο ο γλύπτης
κι υπόσχονται οι γοφοί σου
ευγονία αγαλμάτων,
καλή σοδειά ακινησίας.

Για τα δεμένα χέρια σου, που έχεις
όσους πολλούς αιώνες σε γνωρίζω,
σε λέω γυναίκα.

Σε λέω γυναίκα
γιατ' είσ' αιχμάλωτη.

Η **Κική Δημουλά** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1931. Εργάστηκε στην Τράπεζα της Ελλάδος επί είκοσι πέντε χρόνια, το διάστημα 1949-1974. Στα γράμματα εμφανίστηκε το 1952 με την ποιητική συλλογή *Ποιήματα* που μετά από λίγο απέσυρε η ίδια από την κυκλοφορία. Μέρος του έργου της έχει μεταφραστεί στα γαλλικά, αγγλικά, γερμανικά, ισπανικά, ιταλικά και σουηδικά. Το 2002 εκλέχτηκε τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών - η τρίτη γυναίκα στην ιστορία της Ακαδημίας. Έχει τιμηθεί το 1971 με το Β΄ κρατικό Βραβείο Ποίησης για τη συλλογή *Το λίγο του κόσμου*, το 1988 με το Α΄ Κρατικό Βραβείο Ποίησης για τη συλλογή *Χαίρε ποτέ*, το 1994 με το Βραβείο Κώστα και Ελένης Ουράνη (Ακαδημία Αθηνών) για τη συλλογή *Η εφηβεία της λήθης*, το 2001 με το Αριστείο των Γραμμάτων της Ακαδημίας Αθηνών, το 2009 με το Ευρωπαϊκό Βραβείο Λογοτεχνίας και το 2010 με το Μεγάλο Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας για το σύνολο του έργου της. Η Κική Δημουλά ήταν πρόεδρος του ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών, ενώ από το 2015 ήταν επίτιμη διδάκτωρ της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ. Έφυγε από τη ζωή στις 22 Φεβρουαρίου 2020, σε ηλικία 89 ετών.

Πηγή: βιβλιονέτ

δραστηριότητες

- α)** Πώς παρουσιάζεται η γυναίκα του ποιήματος;
β) Ποια συναισθήματα και σκέψεις σάς προκαλεί η εικόνα της;
- Φανταστείτε έναν κόσμο στον οποίο τα γυναικεία αγάλματα ζωντανεύουν και ξεκινούν έναν αγώνα για ελευθερία και ισότητα. Γράψτε ένα διήγημα (80-100 λέξεις) ή ένα ποίημα (μέχρι 10 στίχους) που περιγράφει αυτή την «κοσμογονία των μαρμάρων».